

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

- Η ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

- ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

- Ξεκινώντας από βορρά προς νότο, συναντά κανείς την Τρωάδα, την Αιολίδα, την Ιωνία, την Καρία και τη Λυκία. Στο εσωτερικό της παράλιας ζώνης συναντά κανείς τη Φρυγία, τη Λυδία και τη Μυσία, οι οποίες πριν από την Ελληνιστική περίοδο κατοικούνταν κυρίως από μη ελληνικούς πληθυσμούς, αλλά αργότερα αποτέλεσαν σημαντικά κέντρα του Ελληνισμού.

Ειδικότερα

- Η έκταση της Τρωάδας αποτελούσε πρόβλημα ήδη από την εποχή του Στράβωνα, καθώς η περιοχή που ο Όμηρος αποδίδει στον έλεγχο των Τρώων ήταν πολύ μεγαλύτερη από αυτή που κατά τα Ιστορικά χρόνια αποκαλούνταν Τρώας και εκτεινόταν από την Προποντίδα ως τον κόλπο του Αδραμυτίου, απέναντι από τη Μυτιλήνη. Η μεγαλύτερη πόλη της κατά την Ιστορική περίοδο ήταν η Αλεξάνδρεια Τρωάς, που μαζί με το Ίλιον, διατηρούσαν ακέρατη τη μνήμη του ένδοξου παρελθόντος της ομηρικής Τροίας.
- Η Αιολίδα καταλαμβάνει τη ζώνη μεταξύ του κόλπου του Αδραμυτίου και της Σμύρνης. Σε αυτή την περιοχή βρίσκονται και οι πιο ηπειρωτικές ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας, όπως η Μαγνησία του Σιπύλου και η Λάρισα στον Έρμο. Η Αιολίδα ήταν γεωγραφική οντότητα, χωρίς ποτέ να αποτελέσει διοικητικό κέντρο.
- Η Ιωνία είναι η περιοχή της κεντρικής παράλιας Μικράς Ασίας και εκτείνεται γεωγραφικά από την περιοχή απέναντι από τη Χίο έως και τη χερσόνησο της Αλικαρνασσού. Αποτέλεσε την καρδιά του μικρασιατικού Ελληνισμού από την πρώτη 1η χιλιετία π.Χ. ως τα Ύστερα Ρωμαϊκά χρόνια, οπότε και ήταν η βάση της Ρωμαϊκής Επαρχίας της Ασίας.
- Η χερσόνησος της Αλικαρνασσού ήταν το επίκεντρο της Καρίας, αν και οι Κάρες φαίνεται πως έλεγχαν πριν από τον ελληνικό αποικισμό και το μεγαλύτερο κομμάτι της Ιωνίας. Η Καρία δεν αποτέλεσε ποτέ ξεχωριστό πολιτικό οργανισμό, αν και το α΄ μισό του 4ου αι. κατόρθωσε, υπό τη δυναστεία των Εκατομνιδών, να παίξει σημαντικό ρόλο, κηδεμονεύοντας και ένα τμήμα των ελληνικών πόλεων της Μικράς Ασίας.
- Η Λυκία είναι η νοτιότερη περιοχή των δυτικών παραλίων, φτάνει ως την είσοδο του κόλπου της Αττάλειας και συνορεύει με την Πισιδία και την Παμφυλία. Η γεωγραφική έκταση της Λυκίας δεν ήταν επακριβώς καθορισμένη και κατά καιρούς περιοχές με λυκιακό πληθυσμό βρέθηκαν υπό τον έλεγχο των Καρίων, των Ροδίων και των Ρωμαίων, πριν να αποτελέσει τελικώς αυτόνομη επαρχία της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.
- Η Φρυγία ήταν το απομεινάρι του μεγάλου φρυγικού κράτους του 8ου αι. π.Χ. Οι Φρύγες ζούσαν σε μια ευρεία γεωγραφική περιοχή, η οποία ήδη κατά τη διάρκεια της περσικής αυτοκρατορίας χωριζόταν σε ελλησποντιακή και μεγάλη ηπειρωτική Φρυγία
- Η Μυσία, πατρίδα των Μυσών, είχε εξίσου ασαφή γεωγραφικά όρια και ακόμη και σήμερα, οι ιστορικοί διαφωνούν για το τι επακριβώς περιλάμβανε. Το κέντρο της ήταν η Τευθρανία, εκεί όπου αργότερα ιδρύθηκε η Πέργαμος.
-

Μικρασιατικά κέντρα

Προϊστορική Περίοδος : Μινωίτες και Μυκηναίοι Θαλασσοπόροι

**Ομοίωμα μινωικού πλοίου της
εποχής της Μινωικής
θαλασσοκρατίας στο Λιγυαίο
1700-1400 π.Χ.**

- Κατά τον 18ο αι. π. Χ., οι Μινωίτες Θαλασσοπόροι κατάφεραν να επεκτείνουν την κυριαρχία τους, εκτός από τις Κυκλάδες και στα μικρασιατικά παράλια.
- Οι κυριότερες αποικίες που δημιούργησαν εκεί, με βάση τα πρόσφατα αρχαιολογικά ευρήματα, είναι η Μίλητος και η παρακείμενη Ιασός της Καρίας.

Προϊστορική Περίοδος

- Η μυκηναϊκή παρουσία στη Μικρά Ασία αποτελεί ουσιαστικά την πρώτη ελληνική παρουσία στον ασιατικό χώρο και εστιάζεται κυρίως σε περιοχές όπου προηγουμένως είχε αναπτυχθεί το υπερπόντιο εμπόριο των Μινωιτών. Το σημαντικότερο κέντρο της δραστηριότητας τους είναι η Μίλητος, όπου Μινωίτες και Μυκηναίοι συνυπάρχουν για ένα διάστημα.
- Γύρω στα 1200-1180 π. Χ. μια σειρά βίαιων καταστροφών στην ανατολική Μεσόγειο σηματοδοτεί το τέλος της Εποχής του Χαλκού και την ανάδειξη νέων δυνάμεων: τα μυκηναϊκά ανάκτορα καταστρέφονται, το βασίλειο των Χετταίων καταρρέει, στη Συρία και την Παλαιστίνη αναδύονται νέες δυνάμεις (Φιλισταίοι, Εβραίοι, Φοίνικες), ενώ η Αίγυπτος παρακμάζει. Η ελληνική παρουσία στη Μικρά Ασία διακόπτεται απότομα, αλλά μόνο προσωρινά.

Ελληνικός Αποικισμός της Μικράς Ασίας

- Η παράδοση συνδέει τον αποικισμό της Μικράς Ασίας με την Κάθοδο των Δωριέων, γύρω στο 1.100 π.Χ.
- Η σύγχρονη έρευνα ωστόσο θεωρεί πιθανότερη τη σταδιακή μετακίνηση πληθυσμών από τον ελλαδικό χώρο προς τη Μικρά Ασία, η οποία και διήρκεσε τρεις περίπου αιώνες.
- Τρεις πληθυσμιακές ομάδες εμπλέκονται κυρίως στον αποικισμό της Μικράς Ασίας: **Αιολείς** , **Ίωνες**, **Δωριείς**.

Αιολείς: Θεσσαλία Λέσβο Τένεδο
Βόρεια Μ. Ασία

Ίωνες: Αττική Χίο Σάμο Κεντρική Μ.
Ασία (Δωδεκάπολη)

Δωριείς: Πίνδος Πελοπόννησος
Κυκλάδες Νότια Μ. Ασία (Εξάπολη)

συγκεκριμένα

- Στα βόρεια παράλια εγκαταστάθηκαν οι Αιολείς. Ξεκίνησαν τη μετακίνησή τους τέσσερις γενιές πριν από τους Ίωνες, με αρχηγό τον Ορέστη, ο οποίος όμως πέθανε στην Αρκαδία. Οι απόγονοι του, ακολουθώντας ένα αργό δρομολόγιο και αφού προηγουμένως εγκαταστάθηκαν στη Φωκίδα και τη Θράκη, έφτασαν τελικά στη Μικρά Ασία και τα νησιά του Αιγαίου την ίδια περίπου περίοδο με τους Ίωνες (περίπου το 1050). Εγκαταστάθηκαν στη Λέσβο, στην Τένεδο, στην Τρωάδα και στην περιοχή που ονομάστηκε Αιολίδα, όπου ίδρυσαν την Πιτάνη, τη Μύρινα, τις Αιγές, την Κύμη και τη Σμύρνη, η οποία όμως αργότερα πέρασε στον έλεγχο των Ιώνων. Στην ενδοχώρα ίδρυσαν τη Μαγνησία του Σιπύλου και τη Λάρισα στον Έρμο, ενώ σε Αιολείς αποδίδεται επίσης η ίδρυση της Μαγνησίας του Μαιάνδρου, που γεωγραφικά ανήκει στην Ιωνία
- Ο χρονικογράφος Ερατοσθένης τοποθετεί την μετανάστευση των Ιώνων, 140 χρόνια μετά την πτώση της Τροίας, δηλαδή το 1044 π.Χ. Σήμερα είναι γνωστό ότι αυτό το αποικιακό ρεύμα κράτησε πάνω από δύο αιώνες. Οι περισσότεροι Ίωνες θεωρούσαν ότι κατάγονταν από τους Αθηναίους, αλλά ο ρόλος της Αθήνας ήταν μάλλον αυτός ενός ενδιάμεσου μεταξύ των πληθυσμών των Ιώνων που έφευγαν από την Πελοπόννησο (Κορινθία, Αργολίδα, Μεσσηνία) και τον τελικό προορισμό. Οι Ίωνες ίδρυσαν τη Δωδεκάπολη, χαλαρή συνομοσπονδία με θρησκευτικό χαρακτήρα και έδρα το Ιερό του Ελικώνειου Ποσειδώνα στο ακρωτήριο της Μυκάλης. Οι πόλεις αυτές ήταν (από βορρά προς νότο): η Φώκαια, που γεωγραφικά εντάσσεται στην Αιολίδα, οι Κλαζομενές, οι Ερυθρές, η Χίος, η Τέως, η Λέβεδος, η Κολοφώνα, η Έφεσος, η Σάμος, η Πριήνη, ο Μυούς και η Μίλητος.
- Το τελευταίο μεταναστευτικό ρεύμα ανήκει σε Δωριείς, προερχόμενους από την Πελοπόννησο και την Κρήτη, οι οποίοι κατέλαβαν την περιοχή που εκτείνεται μεταξύ του όρους Λάτμος και του κόλπου του Μαρμαρά, μαζί με τα παρακείμενα νησιά. Ίδρυσαν την Εξάπολη, με έδρα το Ιερό του Τριοπίου Απόλλωνα, στη χερσόνησο της Κνίδου. Οι δωρικές πόλεις ήταν η Κνίδος και η Αλικαρνασσός στα μικρασιατικά παράλια και οι νησιωτικές πόλεις Λίνδος, Κάμειρος, Ιαλυσός στη Ρόδο, καθώς και η Κως. Σύντομα, η Αλικαρνασσός εκδιώχθηκε από την Εξάπολη.

Β΄ αποικισμός

Ο Β΄ αποικισμός, το φαινόμενο της εξάπλωσης του Ελληνισμού στο σύνολο σχεδόν του μεσογειακού χώρου, από το 800 ως το 500 π. Χ. περίπου, δεν βρήκε αμέτοχη την ελληνική Μικρά Ασία. Οι μεγάλες ελληνικές πόλεις της περιοχής συμμετείχαν στο αποικιακό ρεύμα προς τη Δύση, τη βόρεια Αφρική, τη Θράκη και τη Μαύρη Θάλασσα, είτε σε συνεργασία είτε διαγκωνιζόμενες μεταξύ τους για την πρωτοκαθεδρία.

Προνομιακό χώρο δράσης για τους Έλληνες της Μικράς Ασίας και ιδιαίτερα για τους Ίωνες, αποτέλεσε η δυτική Μεσόγειος και ο Εύξεινος Πόντος με την Προποντίδα, κάτι που μαρτυρά τον κατά βάση εμπορικό χαρακτήρα των αποικιών.

Μίλητος

- **Πρωτοπόρος και σημαντικότερη αποικιακή δύναμη ήταν η Μίλητος.**
- Θεωρείται ότι οι πρώτες αποικίες της ήταν η Σινώπη, η Τραπεζούντα στη Μαύρη Θάλασσα και η Κύζικος. Αργότερα ίδρυσε το Πάριον, την Προκόνησο την Άβυδο την Προυσία, την Κίο και την Καρδία στη Θράκη και στην Προποντίδα αντίστοιχα, καθώς και μια σειρά πόλεων στη Μαύρη Θάλασσα
- Η Μίλητος ηγήθηκε επίσης της εγκαθίδρυσης της μοναδικής ελληνικής αποικίας στην Αίγυπτο, της Ναυκράτιδος
- Τα πλούσια ευρήματα κεραμικής από τη Μίλητο, που η αρχαιολογική σκαπάνη ανέδειξε σε πληθώρα πόλεων της βόρειας Τουρκίας, της Βουλγαρίας, της Ρουμανίας, της Γεωργίας, της Ρωσίας και της Ουκρανίας αποτελούν σήμερα τεκμήρια της πυρετώδους δραστηριότητας των Μιλήσιων ναυτικών.

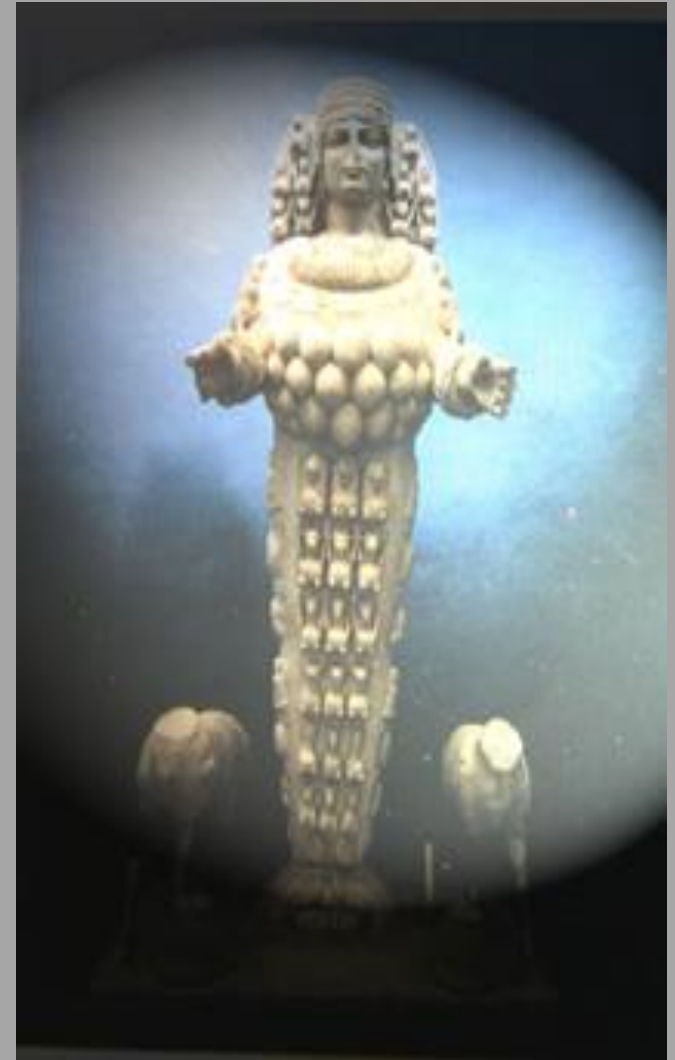
- Σε σχέση με τις υπόλοιπες μικρασιατικές μητροπόλεις, αξιοσημείωτες είναι οι αποικίες της Φώκαιας.
- Οι Σάμιοι και οι Φωκαείς ήταν οι πρώτοι Έλληνες που αποτόλμησαν μακρινά ταξίδια στη Δύση. Ενώ οι πρώτοι είχαν καθαρά εμπορικούς στόχους, οι Φωκαείς απέβλεπαν σε πιο σταθερές βάσεις στην εξάπλωση τους προς τη δυτική Μεσόγειο.
- Η ίδρυση της Μασσαλίας το 600 π.Χ. στα νότια παράλια της Γαλλίας και του Εμπορίου στη βορειοανατολική ακτή της Ιβηρικής χερσονήσου, έθεσαν τα γεωγραφικά όρια της εξάπλωσης αυτής. Οι δύο αυτές πόλεις αναδείχθηκαν με τη σειρά τους σε μητροπόλεις αποικιών στην Ιβηρική, στην Κορσική και η Ελέα στη δυτική Κάτω Ιταλία.
- Οι θέσεις αυτές ενισχύθηκαν μετά την περσική κατάληψη της Μικράς Ασίας, οπότε πολλοί Έλληνες εγκατέλειψαν την πατρίδα τους και εγκαταστάθηκαν στις αποικίες, αλλά και σε άλλες θέσεις τη Δύσης, ελληνικές και μη, με αποτέλεσμα να διαδοθεί στις τέχνες της κυρίως Ελλάδας και της Ιταλίας ένα ρεύμα "πανιωνισμού", που κυριάρχησε κατά το τελευταίο τρίτο του 6ου π.Χ.
- **Στα μέσα του 6ου αι. π.Χ.** κατόρθωσε να εξαπλώσει την ηγεμονία του στην ευρύτερη περιοχή ο βασιλιάς των **Λυδών Κροίσος**, (548-546 π.Χ.), ο οποίος σύντομα εκδιώχθηκε από τον **Πέρση Κύρο**, που μετέτρεψε όλη την περιοχή σε επαρχία του διοικητικού συστήματος της Περσίας. Σε εκείνα τα χρόνια οι φιλοδοξίες του Μεγάλου Βασιλέα **Δαρείου Α΄** και του διαδόχου του **Ξέρξη Α΄** έφεραν σε σύγκρουση τις ελληνικές πόλεις-κράτη με την περσική αυτοκρατορία (500-449 π.Χ.). Η περσική ήττα προκάλεσε αλληπάλληλες κοινωνικές αλλαγές που προετοίμασαν το δρόμο για τον **Αλέξανδρο** και την ολοκληρωτική κατάκτηση της περσικής αυτοκρατορίας από τους Έλληνες.

- Ακολούθησε μια δύσκολη και ταραγμένη περίοδος κατά την **Ελληνιστική περίοδο** κατά τη διάρκεια της οποίας οι Σελευκίδες, διάδοχοι του Αλέξανδρου διεκδίκησαν τη Μ. Ασία με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν τα νέα βασίλεια του **Πόντου, της Βιθυνίας, της Καππαδοκίας, της Περγάμου και της Κιλικίας, της Γαλατίας.**
- Η ελληνική τέχνη, που ήδη είχε ανθίσει με τρόπο θαυμαστό στα ιωνικά νησιά, στα κέντρα της ηπειρωτικής Ελλάδας και στη νότια Μ. Ασία ανανεώθηκε στο ορεινό βασίλειο της Περγάμου. Ακολούθησαν οι πόλεμοι με τη δημοκρατική **Ρώμη** (190-63 π.Χ.). Γενικά οι πρώτοι τρεις αιώνες της Ρωμαϊκής διακυβέρνησης ήταν περίοδος ειρήνης και ευημερίας για την ευρύτερη περιοχή της Μ. Ασίας. Τούτη την περίοδο ειρήνης ακολούθησαν τρεις αιώνες περίπου πολέμων της ανατολικής ρωμαϊκής αυτοκρατορίας με την **Περσία.**
- Η εκμηδένιση της περσικής φιλοδοξίας από τον αυτοκράτορα **Ηράκλειο** (610-641) απλώς μετέθεσε χρονικά τον κίνδυνο. Οι **Άραβες** και οι διάδοχοί τους, οι **Τούρκοι**, Διεκδίκησαν επίμονα την Ανατολία και τελικά τα κατάφεραν. Οι αραβικές επιδρομές από το 672 έως το 717 απωθήθηκαν από την Κωνσταντινούπολη και η περιοχή έμεινε "θέμα" υπό Βυζαντινή διακυβέρνηση, αν και το χριστιανικό κράτος της Αρμενίας υπέφερε τα πάνδεινα από τις αλλεπάλληλες καταστροφές.

Το 1922 η προσπάθεια του ελληνικού κράτους να θέσει τη δυτική Μ. Ασία υπό ελληνικό έλεγχο είχε άδοξη κατάληξη, Το ίδιο συνέβη και με την προσπάθεια να δημιουργηθεί Ποντο-Αρμενικό κράτος βάσει της συνθήκης των Σεβρών. Την ίδια περίοδο συνέβησαν τα γεγονότα το οποία οι Αρμένιοι και Πόντιοι χαρακτηρίζουν ως γενοκτονία, και η Καταστροφή της Σμύρνης. Με την συνθήκη της Λωζάνης σφραγίστηκε η καταστροφή του Χριστιανισμού της Μ. Ασίας. Οι Χριστιανοί μέχρι εκείνη την περίοδο αποτελούσαν το 30% του πληθυσμού της Μ. Ασίας.

- Από τον 9ο έως τον 6ο αι. π.Χ. Ίωνες, Αιολείς και Δωριείς έφθασαν ως τις ακτές της Μ. Ασίας ως έμποροι, αποικιστές, τυχοδιώκτες και στρατιώτες, έκτισαν τις πόλεις τους, αναμείχθηκαν με τους γηγενείς πληθυσμούς υιοθέτησαν τμήμα της θρησκείας τους (βλ. πολύστηθη "Άρτεμις) και σύντομα εγκαθίδρυσαν έναν αξιόλογο πολιτισμό που προπορεύθηκε σε πολλές περιπτώσεις εκείνου της ηπειρωτικής Ελλάδας. Η ανάπτυξη αυτού του πολιτισμού θεωρείται από αρκετούς ιστορικούς το πρώτο κεφάλαιο στην ανάπτυξη του δυτικού πολιτισμού κυρίως εξαιτίας της φιλοσοφικής σκέψης που παρήγαγε. Σε αυτή την περίοδο κόπηκαν τα πρώτα τετράγωνα νομίσματα από ήλεκτρον, (Λυδία-7ος π.Χ.), πιθανώς ως αποτέλεσμα των εμπορικών συναλλαγών των γηγενών με τους Έλληνες.

Τέχνη

- **Ο Ιωνικός ρυθμός** διαμορφώθηκε κατά τον 7ο αι. π.Χ., σε περιοχές κατοικημένες από Ίωνες, κυρίως στη Μικρά Ασία και τα νησιά του ανατολικού Αιγαίου. Κύριο χαρακτηριστικό του είναι ο ιωνικός κίονας, που αποτελείται από τρία μέρη: **το κιονόκρανο, τον κορμό και τη βάση**. Ο κίονας στηρίζει το θριγκό, που αποτελείται από το επιστύλιο, τη ζωφόρο και το γείσο. Τον 6ο αι. π.Χ. πολλές πόλεις της Μικράς Ασίας, ακολουθώντας τα ανατολικά πρότυπα, δημιούργησαν δική τους αρχιτεκτονική έκφραση, στηριζόμενη πάντα στο διακοσμητικό και μορφολογικό πλούτο του ιωνικού ρυθμού. Τότε υψώθηκαν οι τεράστιοι ιωνικοί δίπτεροι ναοί.

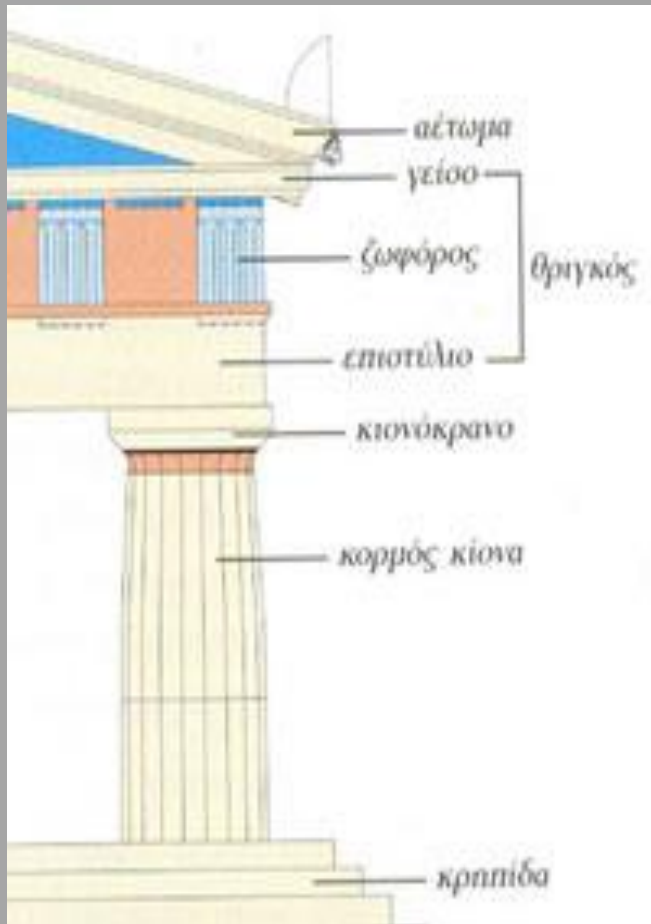
ΝΑΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΜΙΛΗΤΟΣ

- Οι ιωνικοί ναοί, ξεπερνούσαν κατά πολύ σε μέγεθος τους δωρικούς ναούς της ηπειρωτικής Ελλάδας, αν και ο αρχιτεκτονικός σχεδιασμός τους δεν διέφερε σημαντικά. **Το Αρτεμίσιο της Εφέσου και το Διδυμαίο της Μιλήτου** ανήκουν στους σημαντικότερους και μεγαλοπρεπέστερους ναούς της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής.
- Η πρόσοψη των αρχαϊκών ναών της Ιωνίας έχει συνήθως 8 κίονες, με ύψος που μπορεί να φτάνει ως και τα 19 μ., στην κάτοψη επικρατεί ο τύπος του μεγαλοπρεπούς δίπτερου, με δύο περιμετρικές κιονοστοιχίες γύρω από τον κυρίως ναό.
- Ο Ιωνικός ρυθμός συνέχισε να γνωρίζει μεγάλη άνθηση στη Μικρά Ασία κατά τον **4ο αι. π.Χ.** και κατά την ελληνιστική περίοδο
- Οι σημαντικότεροι ιωνικοί ναοί, είναι το **Αρτεμίσιο στην Έφεσο**, ο **Ναός του Απόλλωνα στα Δίδυμα**, ο **Ναός της Αθηνάς στην Πριήνη**, ο **Ναός της Άρτεμης Λευκοφρυήνης στη Μαγνησία του Μαιάνδρου** και ο **Ναός της Άρτεμης στις Σάρδεις**.

- Το κιονόκρανο του **αιολικού ρυθμού** , ονομάζεται και πρωτοϊωνικό.
- Φέρει δύο έλικες, μεταξύ των οποίων αναπτύσσεται ένα ανθέμιο και στη βάση του έχει συνήθως ανάγλυφη διακόσμηση με πέταλα άνθους.
- Προέρχεται από την αρχιτεκτονική της Ανατολής (Ισραήλ, Ασσυρία) και εξελίχθηκε κυρίως στο χώρο της Μικράς Ασίας και της Λέσβου. Αναπτύχθηκε στα τέλη περίπου **του 7ου αι. π.Χ.** στη Σμύρνη, ενώ κατά τη διάρκεια του βου αι. π.Χ. συναντάται από την Καρία έως την Τρωάδα.
- Οι σημαντικότεροι ναοί αιολικού ρυθμού είναι ένας αρχαϊκός ναός στην αιολική **Λάρισα**, με αξιόλογες πήλινες κεραμώσεις και ο αρχαϊκός ναός στη **Νεανδρία** της Τρωάδας.

Ο **Δωρικός ρυθμός** δε, γνώρισε ιδιαίτερη ανάπτυξη στη Μικρά Ασία.

Μοναδικός ναός δωρικού ρυθμού κατά την αρχαϊκή περίοδο είναι ο Ναός **της Αθηνάς στην Άσσο** (540-530 π.Χ.) που όμως έχει και ιωνικά στοιχεία.

Κατά την ελληνιστική περίοδο, ο δωρικός ρυθμός εμφανίζεται σποραδικά στη ναοδομία της Μικράς Ασίας, καθώς και σε κοσμικά οικήματα (πρότυλα, στοές, γυμνάσια).

Στην περιοχή της Μικράς Ασίας η αρχιτεκτονική αισθητική αναβίωσε τον 4ο αι. π.Χ. Η ιωνική αρχιτεκτονική εξελίχθηκε, ενώ οι μορφές της μαρτυρούσαν αττικές επιδράσεις, διατηρώντας όμως ταυτόχρονα την τοπική παράδοση της Ανατολής. Μοναδικά παραμένουν στην ιστορία της αρχιτεκτονικής τα ταφικά μνημεία της Ύστερης Κλασικής περιόδου, το Μνημείο των Νηρηίδων στην Ξάνθο της Λυκίας και το Μαυσωλείο της Αλικαρνασσού στην Καρία. Την εποχή αυτή ανοικοδομήθηκε ο Ναός της Άρτεμης στην Έφεσο και χτίστηκε ο Ναός της Αθηνάς Πολιάδας στην Πριήνη. Γενικότερα η αρχιτεκτονική του 4ου αι. π.Χ. αποτέλεσε το συνδυαστικό κρίκο της κλασικής με την ελληνιστική τέχνη, η οποία ακολούθησε.

Αναπαράσταση του Ιερού της Άρτεμης Λευκοφρυήνης στη Μαγνησία

- Η αρχιτεκτονική κατά τα ελληνοιστικά χρόνια έγινε μέσο προβολής της δύναμης και του πλούτου των ηγεμόνων της περιόδου. Απέκτησε έτσι διαφορετική αισθητική από την αρχιτεκτονική των προηγούμενων περιόδων, καθώς στράφηκε προς τη διακόσμηση, την πολλαπλότητα και την εκλέπτυνση. Το κέντρο βάρους του ελληνικού πολιτισμού μετατέθηκε στη Μικρά Ασία και την Ανατολή, με αποτέλεσμα την εξαιρετική ανάπτυξη και άνθηση της οικοδομικής τέχνης στην περιοχή αυτή. Τα βασικά χαρακτηριστικά της ελληνοιστικής αρχιτεκτονικής είναι οι **μνημειακές διαστάσεις, η έντονη διακόσμηση, η χωροταξική διευθέτηση των κτηρίων, η βελτίωση της λειτουργικότητας και η εκμετάλλευση του εσωτερικού χώρου των οικοδομημάτων**. Τα οικοδομήματα δωρικού ρυθμού ήταν ελάχιστα, ενώ αντίθετα ο ιωνικός και ο κορινθιακός ρυθμός γνώρισαν μεγάλη ακμή, λόγω του έντονα διακοσμητικού χαρακτήρα τους.

ΈΦΕΣΟΣ

Σημαντική άνθηση γνώρισε ο οικοδομικός τύπος της στοάς. Η στοά ήταν κατεξοχήν ελληνικό κτήριο, το οποίο στα ελληνιστικά χρόνια απέκτησε μεγαλύτερες διαστάσεις και συχνά μάλιστα ήταν διώροφο. Προοριζόταν για τη στέγαση διαφόρων συγκροτημάτων, όπως αγορές, γυμνάσια, ιερά κ. ά. Ο σχεδιασμός των αγορών των μικρασιατικών πόλεων επηρεάστηκε επίσης από το ανανεωτικό πνεύμα της εποχής. Οικοδομήθηκαν περίστυλες αγορές κανονικού σχήματος, στις οποίες τα επιμέρους οικοδομήματα διευθετούνταν γύρω από έναν ανοιχτό υπαίθριο χώρο που οριζόταν από στοές. Τυπικά παραδείγματα των ελληνιστικών αγορών αποτελούν οι Αγορές της Μαγνησίας του Μαιάνδρου και της Άσσου. Ως καινοτομία της ελληνιστικής εποχής πρέπει να χαρακτηριστεί και η ανάπτυξη των μνημειακών πρόπυλων, με πλούσια αρχιτεκτονική διακόσμηση. Πρόκειται για έναν τύπο που ενέπνευσε τις λαμπρές προσόψεις των οικοδομημάτων κατά τα ρωμαϊκά χρόνια. Εξαιρετικά παραδείγματα ελληνιστικών προπύλων αποτελούν το Πρόπυλο της Αθηνάς στην Πέργαμο και η Πύλη της Νότιας Αγοράς της Μιλήτου.

Επική ποίηση

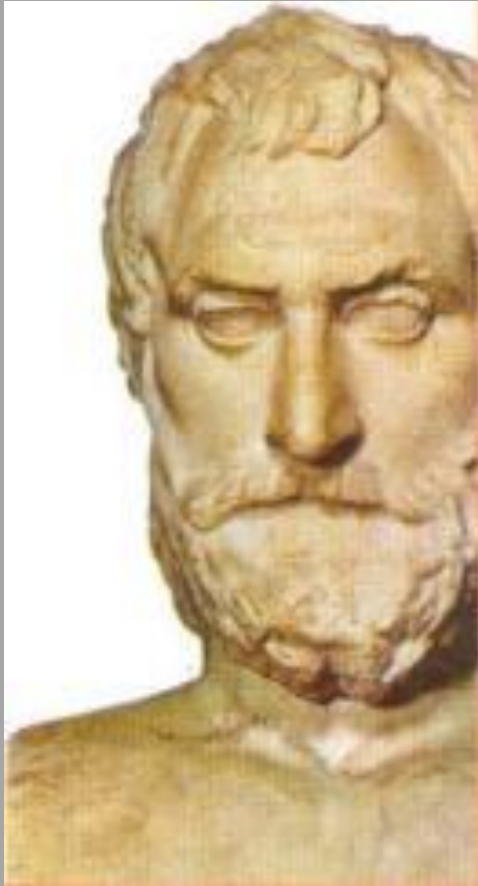
- Η ελληνική ποίηση γεννιέται στη γη της Ιωνίας κατά τον 8ο αι. π.Χ.
- Η παράδοση διέσωσε το όνομα του Ομήρου, του τυφλού αοιδού, στον οποίο αποδίδονται τα δύο μεγάλα έπη του Τρωικού κύκλου, η Ιλιάδα και η Οδύσσεια. Από πολύ νωρίς, τα δύο έπη αναγνωρίστηκαν ως έργα ανυπέρβλητης λογοτεχνικής αξίας και αποτέλεσαν βασικά διδακτικά συγγράμματα καθ' όλη τη διάρκεια της αρχαιότητας.
- Κατά τον 7ο αι. π.Χ., Ίωνες επικοί ποιητές προσπάθησαν να συμπληρώσουν τον Τρωικό κύκλο, με έπη που παρέθεταν την ιστορία της Τροίας. Τα έπη αυτά είναι τα Κύπρια έπη (με 11 βιβλία) του Στασινού και του Ηγησία ή Ηγησίνου, η Αιθιοπίδα (με 5 βιβλία) και η Ιλίου Πέρσις (με 2 βιβλία) του Αρκτίνου από τη Μίλητο, η Μικρά Ιλιάδα (με 4 βιβλία) του Λέσχη και η Τηλεγονεία του Ευγάμμωνα από την Κυρήνη.

Λυρική ποίηση

- Στην ιαμβική ποίηση ξεχώρισε ο **Ιππώνακτας** από την Έφεσο (7ος αι. π.Χ.). Ο ίαμβος είναι σκωπτικό ποίημα που έχει τις ρίζες του στις τελετουργικές βωμολοχίες των εορτών του Διόνυσου και της Δήμητρας.
- Η ελεγεία ξεκίνησε με τον **Καλλίνο** από την Έφεσο (β' τέταρτο του 7ου αι. π.Χ.). Το είδος αυτό θεωρείται ότι προέρχεται από τον τελετουργικό θρήνο.
- Ο **Μίμνερμος** από την Κολοφώνα (600 π.Χ. περίπου) έγραψε ελεγείες σε πιο προσωπικό τόνο, ενώ δεν έλειπαν από το έργο του και μυθολογικά θέματα.
- Ο **Ανακρέων** από την Τέω (570-485 π.Χ. περίπου) είναι ο τελευταίος μεγάλος εκπρόσωπος της ελληνικής λυρικής ποίησης. Υπήρξε κατεξοχήν ποιητής του έρωτα. Συνόδευε ο ίδιος τις συνθέσεις του με τη μουσική του βαρβίτου (είδος λύρας). Του οποίου θεωρείται ο εφευρέτης της.
- Ο **Αλκμάνας** ήταν ένας άλλος λυρικός ποιητής, που διακρίθηκε στη χορική ποίηση.

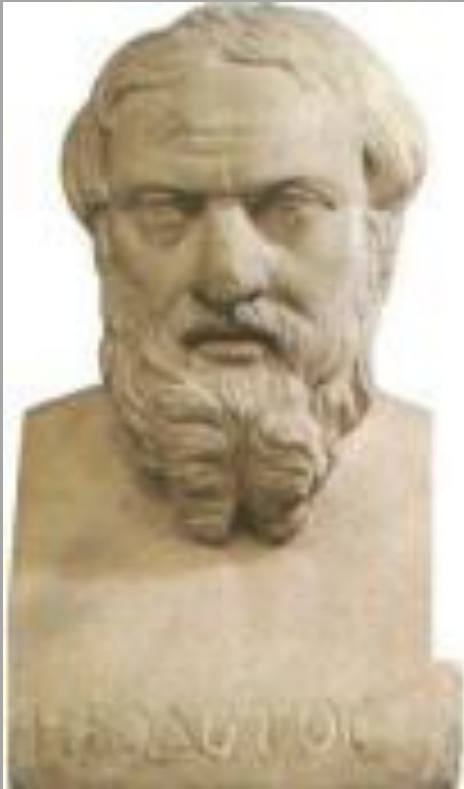
Φιλοσοφία

- Μίλητος του 6ου αι. π.Χ. είναι ο τόπος όπου γεννήθηκε η φιλοσοφία. Ο Θαλής, ο Αναξαγόρας και ο Αναξίμανης ήταν οι πρώτοι που "απελευθερώθηκαν" από το μύθο του έπους και ασχολήθηκαν με το πρόβλημα της ουσίας της Φύσης.
- Ο Θαλής ο Μιλήσιος (632-546 π.Χ.) είναι ο αρχαιότερος από τους φιλοσόφους. Ταξίδεψε αρκετά, περνώντας μεγάλο διάστημα της ζωής του στην Αίγυπτο. Υπολόγισε το ύψος των πυραμίδων, μετρώντας το μήκος της σκιάς τους, διαίρεσε το έτος σε 365 ημέρες, ενώ προέβλεψε την έκλειψη του ηλίου το 585 π.Χ. Πίστευε ότι συστατικό υλικό του κόσμου είναι το νερό, ότι η ψυχή είναι αθάνατη"
- Ο Αναξίμανδρος ήταν μαθητής του Θαλή. Έγραψε το έργο "Περί φύσεως" το οποίο περιείχε και τους πρώτους χάρτες και τις πρώτες περιγραφές του ουρανού και της οικουμένης. Πιστεύεται επίσης ότι εισήγαγε τη χρήση του ηλιακού ρολογιού. Δίδαξε πως αρχή όλων είναι το "άπειρον και ότι η μάζα του "άπειρου" ήταν αθάνατη, εισάγοντας έτσι την έννοια της αφθαρσίας της ύλης.
- Ο Ξενοφάνης συνέθεσε σκωπτικά ποιήματα τα οποία απήγγειλε ο ίδιος. Πρέσβευε, ενάντια στον ανθρωποκεντρικό πολυθεϊσμό των σύγχρονων του, ότι υπάρχει ένας μόνο θεός. Λέγεται ότι, μελετώντας απολιθώματα, είχε ανιχνεύσει την ύπαρξη μιας περιόδου κατακλυσμού της γης.
- Ο Αναξίμανης ήταν μαθητής του Αναξίμανδρου. Θεώρησε ως αρχική ύλη τον αέρα, ο οποίος είναι άπειρος. Ο αέρας στηρίζει το γήινο δίσκο, ενώ ένα τμήμα του αέρα είναι και η ψυχή του ανθρώπου.

- Ο Ηράκλειτος (535-475 π.Χ.) γεννήθηκε στην Έφεσο. Σύμφωνα με την κοσμοθεωρία του, βασικό δομικό υλικό του κόσμου ήταν το ζωντανό πυρ. Επιπλέον, ο Ηράκλειτος θεωρούσε ότι υπάρχουν ζεύγη αντιθέσεων, μεταξύ των οποίων διεξάγεται αέναος πόλεμος. Ο κόσμος είναι ένα σύστημα αντιμαχόμενων δυνάμεων, αλλά τα αντίθετα αποτελούν μια ενότητα. Μια από τις πιο γνωστές θέσεις του Ηράκλειτου είναι ότι ο κόσμος αποτελεί ένα ρεύμα που κινείται αδιάκοπα.
- Ο Αναξογόρας (500-428 π.Χ.). Σύμφωνα με τον Αναξογόρα η ύλη απαρτίζεται από μόρια. Σε κάθε φυσικό σώμα υπάρχουν κάθε είδους μόρια. Τα πάντα, δηλαδή υπάρχουν στον κόσμο σαν ένα τέλειο μείγμα, στο οποίο έρχεται να βάλει τάξη ο Νους, το μοναδικό ον που δεν είναι αναμειγμένο με τα υπόλοιπα και επομένως μπορεί να τα ελέγχει και να τα βάζει σε τάξη.
- Ο Εκαταίος ο Μιλήσιος ο πρώτος γεωγράφος, ήταν μαθητής του Αναξίμανδρου. Συνέταξε ένα χάρτη της γης καθώς επίσης έργα γενεαλογίας, τα πρώτα έργα ιστοριογραφίας στην ελληνική γλώσσα.

- Πατέρας της ιστορίας θεωρείται ο Ηρόδοτος. Θεωρείται ότι ταξίδεψε πολύ. Το έργο του έχει τίτλο "Ηροδότου Ιστορίαι". Το υλικό του το άντλησε από προγενέστερες πηγές, κυρίως από τον Εκαταίο τον Μιλήσιο, έδινε όμως μεγάλη έμφαση στην αυτοψία και αυτήκοη μαρτυρία. Η αφήγησή του διανθίζεται με πλούσιο εθνογραφικό υλικό, το οποίο συνέλλεξε κατά τη διάρκεια των ταξιδιών του. Για το λόγο αυτό θεωρείται και πατέρας της εθνογραφίας.
- Ο Έφορος είναι ο σημαντικότερος, μετά τον Ηρόδοτο, ιστορικός της Μικράς Ασίας.
- Άλλοι ιστορικοί από το χώρο της Μικράς Ασίας ήταν ο Ξάνθος, ο οποίος συνέγραψε την πρώτη εθνική ιστορία με τίτλο Λυδικά, ο Χάρων της Λαμψάκου που συνέγραψε την ιστορία των Περσικών Πολέμων και ένα χρονικό της πόλης του, ο Κτησίας από την Κνίδα που έγραψε τα Περσικά και ο Δίων ο Κολοφώνιος που συνέχισε το έργο του Κτησία.

